

SON 20 YILDA SALYANGOZ AVCILIĞI

Dr.Hacer SAĞLAM - SUMAE

Deniz salyangozu *Rapana venosa* Valenciennes, 1846 Doğu Asya kökenli bir türdür. Prosobranchia alt sınıfına ait bu canlının, ticari gemiler vasıtasıyla Karadeniz'e taşındığı tahmin edilmektedir. Karadeniz'de ilk kez 1946'da Novorosisk körfezinde rapor edilmiştir. Sonradan Tüm Karadeniz ve Azak denizine, 1984'de Ege ve Akdeniz'e yayılmıştır. Doğu Akdeniz'den veya Karadeniz'den larva evresinde iken ticari gemilerin balast suları ile taşındığı tahmin edilen bu tür, Kuzey Atlantik sularında Chesapeake körfezinde (ABD) ve Uruguay'da, Güney Atlantik sularında ise Arjantin'de bulunmaktadır (Koutsoubas & Voultsiadou-Koukoura 1990; Cesari & Pellizzato 1985; Harding & Mann 1999; Pastorino vd., 2000).

Deniz salyangozu 90 m derinliğe kadar kumlu, çamurlu, algli ortamlarda ve midye yatakları civarında bulunur. Karnivor canlı olup midye ve istiridye gibi türlerin en aktif predatörü olarak bilinir. Karadeniz'de bu türe ait bir predatör bulunmamaktadır. İşgalci olarak adlandırılan bu tür kısa sürede Karadeniz'e adapte olmuş ve hızla yayılmıştır.

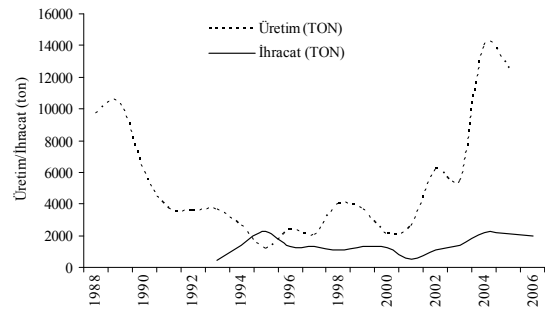
Avcılığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (TKB) tarafından her yıl yayınlanan Su Ürünleri avcılığını düzenleyen sirküler ile yönlendirilmektedir. Son 20 yılda deniz salyangozu avcılığına yönelik alınan kararlarda birçok değişiklik yapılmıştır. 1988'de direcin torba boyu 2,5 m den 1 m'ye, 1996'da ise direç ile sahilinden 200 m mesafe içerisindeki av yasağı 500 m olarak değiştirilmiştir. 2000 yılından itibaren ise gemide birden fazla algarna bulundurulması yasaklanmıştır. Dalma veya algarna ile avcılık yapacak balıkçı gemileri için gemi ruhsat tezkeresinin verildiği il müdürlüğünden "Deniz salyangozu avlanma izni" alınması 1 Eylül 2001 yılından itibaren zorunlu hale getirilmiştir. Dalma, sepet ve her türlü tuzak yöntemleri ile deniz salyangozu avcılığı 2005 yılından itibaren serbest bırakılmıştır. Av sezonunda 1 Mayıs-31 Ağustos tarihleri arasında her türlü av aracı ile salyangoz avcılığı yasaklanmıştır.

Karadeniz ülkeleri arasında en fazla salyangoz üretimi sırasıyla Bulgaristan, Türkiye, Gürcistan, Ukrayna ve Rusya oluşturmaktadır (BSEP, 2003). Deniz salyangozu üretiminin

yaklaşık % 90'ı Doğu Karadeniz'den karşılanmaktadır. Türkiye'de deniz salyangozu 1985 yılından sonra ticari olarak önem kazanmaya başlamıştır. Üretim ihracat olanaklarına bağlı olarak 1989 yılında 10 bin tonu biraz aşmış ve daha sonraki yıllarda giderek azalmış 2000 tonlar düzeyine inmiştir. Fakat son yıllarda tekrar 10 bin tonu aşmıştır. 2005 yılında toplam salyangoz üretimi 12600 tondur (TÜİK, 2005).

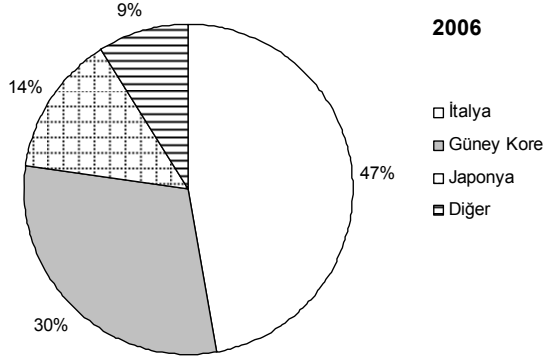

Ülkemizde tüketilmemesine karşın, önemli bir ihracat kalemini oluşturmaktadır. Uzakdoğu ülkelerinden önemli bir talep söz konusudur. Türkiye'de deniz salyangozu işleyen 7 fabrika bulunmaktadır. Türkiye ihracatçıları Birliği kayıtlarına göre, 1993-2006 yılları arasında yıllık ihracat miktarı 500-3700 ton arasında olup 1,5 -16 milyon US \$ döviz girdisi sağlanmıştır (Anonim, 2006) (Şekil 1).

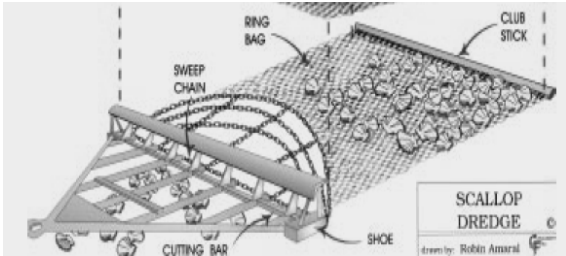
Şekil 1. Son 20 yıla ait deniz salyangozu üretim ve ihracat miktarları (TÜİK, 2005; Anonim, 2006).

2006 yılında 3673 ton dondurulmuş salyangoz etinin % 70'den fazlası İtalya ve Güney Kore'ye ihraç edilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. 2006 yılına ait deniz salyangozunun ihraç edildiği ülkeler (Anonim, 2006).

Ülkemizde deniz salyangozu avcılığı çoğunlukla direçle yapılmakta bu durum uzun süreli yapılan çekimlerde ağır gözleri tıkanarak seçicilik özelliğini kaybetmekte ve ekosistemin dengesini bozmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3. Salyangoz avcılığında kullanılan direç.

Hedef tür (% 80): Salyangoz

Hedef dışı türler (% 20):

Balık: vatoz, denizati, kaya balığı, iskorpit, dil, pisi, istavrit, barbunya, denizığnesi, mezzit, kalkan
Krustase: yengeç, karides, hermit crab
Molluska: akdeniz midyesi, kum midyesi, cik cik, küçük gastropodlar

Midye yataklarının azalmasına neden olan deniz salyangozu stoklarının yönetiminde yeni bir strateji izlenmelidir. Bu nedenle tür seçiciliği daha yüksek olan pasif av aracı tuzaklarla salyangoz avcılığı yaygınlaştırılmalıdır (Şekil 4). Japonya, Fransa, Kanada ve İngiltere gibi birçok ülkede salyangoz avcılığı çok iyi gelişmiştir. Avcılığının direç yerine tuzaklarla yapılması hem ekolojik hem de hedef dışı tür açısından daha yararlı olacaktır.

Şekil 4. Deniz salyangozu avcılığında kullanılan farklı tuzak modelleri.

Kaynaklar

- Anonim, 2006. Doğu Karadeniz İhracatçılar Birliği Genel Sekreterliği- BİM Kayıtları.
- BSEP, 2003. Workshop on Responsible Fisheries in the Black Sea & Azov Sea and the Case of Demersal Fish Resources. 15–17 April 2003. Şile-İstanbul, Turkey.
- Cesari, P., ve Pellizzato, M., 1985. Insedimento Nella Laguna di Venezia e Distribuzione Adriatica di *Rapana venosa* (Valenciennes) (Gastropoda, Thaididae). *Lavori, Società Veneziana di Scienze Naturali*, 10:3-16.
- Harding, J. M. ve Mann, R., 1999 a. Observations on the Biology of the Veined Rapa Whelk, *Rapana venosa* (Valenciennes, 1846) in the Chesapeake Bay. *Journal of Shellfish Research*, 18 (1):9-17.
- Koutsoubas, D., ve Voultziadou-Koukoura, E., 1990. The Occurrence of *Rapana venosa* (Valenciennes, 1846) (Gastropoda, Thaidide) in the Aegean Sea, *Boll. Malacologico*, 26 :201-204.
- Pastorino, G., Penchaszadeh, P.E., Schejter, L., ve Bremec, C., 2000. *Rapana venosa* (Valenciennes, 1846) (Mollusca: Muricidae): A new gastropod in south Atlantic waters. *Journal of Shellfish Research*, 19(2), 897-899.
- TÜİK, 2005. Su Ürünleri İstatistikleri, Ankara.

